

ЗАНЯТТЯ № 21

ТЕМА: Виклики сучасного світу. Значення літератури та культури для збереження Миру й духовності. Роль вітчизняної перекладацької школи для популяризації світової літератури й формування українського читача.

Мотивація навчальної діяльності

- Ким є Іван Франко для української літератури?
- Як ви вважаєте, що впливає на переклад твору?
- Пригадайте, що ми називаємо «діалогом культур»?
- Як діалог культур впливає на національну літературу?
- Назвіть інших українських перекладачів. Із творчістю яких митців вони працювали?

Слово вчителя

— Одним із найважливіших питань сьогодення є відродження України як держави, як суспільства, як нації, а це неможливо без формування сталих духовно-ціннісних орієнтирів. Особливе значення в цьому має культура, адже приклади з історії доводять: нація, яка втрачає свою культуру, опиняється поза історією, зникає. Отже, культура формує спосіб поведінки, стиль життя, творить гуманістичні та демократичні ідеали. Без культурної людини Українська держава не зможе бути ані демократичною, ані незалежною. Духовно бідні люди не зроблять Україну багатою та щасливою. Пропоную сьогодні знову поміркувати над тим, наскільки важливими є культура й література як складові життя сучасного вітчизняного суспільства.

Сьогодні ми поговоримо про наших співвітчизників, які наблизили до нас шедеври світової літератури. Про людей, які своєю майстерністю поєднали світові культури, збагатили їх. Про людей, які вільно володіли кількома мовами і дали нам можливість відчувати красу традицій та особливостей народів світу. Поговоримо про українських перекладачів.

1. Сформулюйте своє визначення поняття культура.

2. Що означає цей термін?

3. У чому полягає відмінність між загальною та особистою культурою? Що їх поєднує?

4. Чи ви погоджуєтесь із твердженням, що загальну культуру окреслює тільки сума мистецьких надбань людства?

5. Зазначте, що саме належить до творів культури. Яка ознака є для них спільною? (твори літератури, музики, образотворчого мистецтва (живопису, графіки, скульптури, архітектури, декоративно-прикладного мистецтва), театру, кіно тощо; спільна ознака — вони є носіями краси.)

Робота над темою уроку

Вступне слово вчителя — Поміж проблем сучасності чи не однією з найгостріших є проблема осмислення ролі культури у відродженні України. У зв'язку із цим доречно згадати слова архієпископа Любомира Гузара: «народи пишаються своїми культурними надбаннями, бережуть їх, водночас намагаючись робити їх живими елементами суспільного життя. І це правильно, адже за допомогою цих культурних надбань народи духовно розвиваються, ушляхетнюються, підносять рівень свого світосприйняття. У житті людини дуже важливими є почуття правди й добра. Культура доповнює ці два елементи ще й поняттям краси. Було б корисно замислитися над сучасним станом культури в українському суспільстві, намагатися пізнати її надбання та з'ясувати, як те духовне багатство ми можемо й повинні використати на благо нашого народу. Будучи народом дуже багатим на культурні надбання, чи можемо собі дозволити ними легковажити?». Тому саме про значення культури та однієї з її складових — літератури — для збереження миру й духовності ми сьогодні поговоримо.

Розвиток зв'язного мовлення (усно)

Поясніть, як ви розумієте одну з тез.

Тези для опрацювання учнями

1. Для кожного народу знання історії — це щось більше, ніж лише знання.
2. У культурі зберігається пам'ять народу.

3. Суспільства повинно мати ідеали.
4. У духовному оновленні важливим є не тільки відродження ідеалів, сформованих упродовж історії, а й продукування нових традицій.
5. Культура не є абсолютно замкненою.
6. Кожна культура, за всієї її унікальності, має щось спільне з культурами інших народів.
7. Нинішній прогрес у суспільстві неможливий без прогресу людини.
8. без культури, поза культурою жодне оновлення суспільства неможливе.
9. Корінням, фундаментом культури є природа (жива й нежива).

Слово вчителя

— Переклад — одна з форм вираження взаємозв'язків між літературами. Йому належить важлива роль у сприйнятті однією літературою спадщини іншої. Українська література, започаткована ще за доби Київської русі, завжди прагнула донести до своїх читачів найкращі досягнення світової літератури. Переклад художніх творів має в Україні давні традиції: ще в XI ст. у Києво-Печерській лаврі ченці перекладали богослужбову літературу візантійського та західного походження. чимало творів переклали класики української літератури Г. Сковорода, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, л. Гребінка, І. Франко, Леся Українка, М. рильський, П. Куліш. Значну роль у становленні української перекладацької школи відіграв І. Франко. Він поставив собі за мету донести до широкого загалу українських читачів найкращі твори світової літератури: В. Шекспіра, Дж. Г. байрона, Й. В. Гете, Г. Гейне. Переклади Івана Франка були прикладом відданого служіння українській культурі, адже в той час на більшій частині території України було взагалі заборонено друкувати твори українською мовою. Українська перекладацька школа формувалася за складних умов, адже сама українська мова зазнавала утиску і в царській Росії, і після жовтневої революції. Однак, долаючи перешкоди, українські письменники прагнули донести до читачів літературні твори різних народів. Для багатьох українських письменників-перекладачів переклад дає змогу не тільки познайомити читачів із шедеврами іншої літератури, а й відобразити своє розуміння цього твору, ставлення до проблем, що розкриває автор. Невипадково за різних часів до тих самих творів зверталися різні перекладачі. Так,

наприклад, Шекспіра перекладали Леся Українка, М. Рильський, Борис Тен, Г. Кочур, і кожен із них прагнув донести до читача своє розуміння генія англійської та світової літератури, знайти власні барви у створених Шекспіром образах. Видатні літературні постаті, їхня творчість привертала увагу кращих українських письменників. П. Грабовському, І. Франку, Лесі Українці були дуже близькі волелюбні мотиви творчості англійського поета-романтика Джорджа Гордона Байрона, тому є чимало перекладів його творів.

Видатним майстром перекладу був М. Рильський. Йому належать яскраві переклади творів Шекспіра й Міцкевича, Пушкіна й Гейне, у яких Рильський намагається не тільки донести головну ідею твору, а й відобразити особливості творчої манери кожного автора, своєрідну музикальність їхніх віршів. Сучасні вимоги до перекладу зазнали певних змін, і нині перед перекладачами стоїть завдання якомога точніше передати особливості творчої манери письменника, його стилю, художніх засобів. робота перекладача складна та творча, тому що кожна мова має свої особливості і по-справжньому талановитий письменник відчуває це. Перекладач має добре розумітися на цих особливостях, щоб засобами своєї мови передати мовну своєрідність оригіналу. Неможливо перелічити всіх перекладачів, які плідно працюють, щоб познайомити українських читачів як із класикою, так і з сучасними творами.

Узагальнення й систематизація здобутих знань, умінь та навичок

— Приклади ХХ ст. свідчать, що економічне процвітання найчастіше пов'язане з розвитком культури. Між галузями економіки й культури існує тісний взаємозв'язок. Історія доводить, що життєвий рівень будь-якої країни є прямим наслідком рівня освіченості суспільства. Не останню роль у формуванні загальної культури відіграє література. Саме твори літератури дозволяють нам розкрити надбання цілого світу. Українська перекладацька школа має багаті традиції, хоча її розвиток відбувався за складних соціальних та історичних умов, коли зазнавала утиску сама українська мова. але письменники-перекладачі за різних періодів прагнули, щоб кращі твори світової літератури

збагатили українську культуру. Сьогодні з'являються нові можливості для розвитку перекладацької школи, а письменники-перекладачі вбачають своє завдання в розширенні зав'язків української й зарубіжних літератур.

Підбиття підсумків уроку.

Найбільше мене зацікавила інформація про українського перекладача ...

Мені подобаються переклади ...

Я хочу прочитати твір ... у перекладі ...

Домашнє завдання:

-підготувати повідомлення про відображення етичних та естетичних орієнтирів, розкритих в улюбленому творі чи творчості улюбленого автора.

-випереджальне: опрацювати біографію Йоганна Вольфганга Гете, прочитати твір «Фауст».